

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 14.11.1963, sp. zn. 5 Co 381/63, ECLI:CZ:KSPH:1963:5.CO.381.1963.1

Číslo: 25/1964

Právní věta: Odpovědnost rodinného příslušníka družstevníka, který v JZD pracuje, aniž se stal jeho členem nebo zaměstnancem, za škodu způsobenou při práci v JZD nebo v souvislosti s ní, se řídí předpisy práva zemědělsko-družstevního (§ 40 - 60 zák. č. 49/1959 Sb.). K otázce výpočtu poloviny ročního příjmu z družstva v případech, že rodinný příslušník družstevníka pracoval před způsobením škody v JZD jako učeň.

Soud: Krajský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 14.11.1963

Spisová značka: 5 Co 381/63

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Jednotná zemědělská družstva

Předpisy: 49/1959 Sb. § 40

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 25/1964 sb. rozh.

Odpovědnost rodinného příslušníka družstevníka, který v JZD pracuje, aniž se stal jeho členem nebo zaměstnancem, za škodu způsobenou při práci v JZD nebo v souvislosti s ní, se řídí předpisy práva zemědělsko-družstevního (§ 40 - 60 zák. č. 49/1959 Sb.).

K otázce výpočtu poloviny ročního příjmu z družstva v případech, že rodinný příslušník družstevníka pracoval před způsobením škody v JZD jako učeň.

(Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze 14. listopadu 1963, [5 Co 381/63](#))

Dne 29. 8. 1961 žalovaný řídil pro JZD, v němž pracoval, traktor; na přejezdu železniční trati došlo ke srážce s vlakem. Pro tuto dopravní nehodu byl žalovaný pravomocně odsouzen okresním soudem v Benešově. Výrok zní tak, že se při řízení nevěnoval plně tomuto řízení a narazil s traktorem na vlak, čímž vznikla škoda do 20 000 Kčs. Tím z nedbalosti způsobil obecné nebezpečí a porušil důležitou povinnost, vyplývající z jeho povolání a uloženou mu podle zákona a dopustil se takového činu na majetku v socialistickém vlastnictví, na kterém tím způsobil škodu nikoliv nepatrnou, což bylo

kvalifikováno jako trestné činy obecného ohrožení podle § 192 odst. 1, 2 a, b tr. zák. a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 246 odst. 1 tr. zák. (tr. zák. z roku 1950).

Okresní soud v Benešově určil povinnost žalovaného k náhradě škody částkou 700 Kčs a poněvadž současně zjistil, že žalovaný již zaplatil žalujícímu JZD z tohoto titulu částku 600 Kčs, uznal ho povinným zaplatit ještě 100 Kčs a ve zbytku žalobu zamítl.

Krajský soud v Praze změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že uznal žalovaného povinným zaplatit žalujícímu JZD další částku 450 Kčs.

Odůvodnění:

Okresní soud správně zjistil skutkové okolnosti, ze kterých dospěl k závěru, že žalovaný nebyl členem družstva, že také nebyl k družstvu v platném pracovním poměru zaměstnaneckém. Uváží-li se však, že v družstvu stále pracuje, že tam pracují jeho rodiče, že tam pracuje po ukončení školní docházky v r. 1958 a že byl družstvem vyslán na jednoroční učební dobu do STS, pak nelze vycházet z toho, že jde o tzv. faktický pracovní poměr. Jde tu sice o pracovní vztah, který vykazuje prvky občanskoprávní a pracovně právní, ale též o prvky zemědělsko-družstevně právní; tento specifický vztah úzce souvisí s členstvím, k němuž od začátku směřuje a proto tvoří instituci zemědělsko-družstevního práva.

S těmito pracujícími JZD proto v majetkových otázkách od začátku zachází jako se svými členy. U mládeže to plyne výslovně z ustanovení čl. 11 Vzorových stanov; praxe je pak v podstatně stejná i u jiných budoucích družstevníků. Bylo by v rozporu se shora uvedeným účelem, kdyby v otázce odpovědnosti za způsobenou škodu byli tito pracující posuzováni jinak, a to přísněji než členové JZD. Proto odpovědnost pracujícího za škodu, způsobenou JZD, se řídí předpisy práva zemědělsko-družstevního všude tam, kde pracující je k JZD v právním vztahu zemědělsko-družstevním, tedy i v případě odpovědnosti za škodu způsobenou pracovníkem ve specifickém pracovním vztahu, který je přípravou na členství. Podmínkou ovšem je, aby šlo o škodu, způsobenou při práci v JZD nebo v souvislosti s ní.

Pro pracovníky v tomto specifickém vztahu neplatí proto ustanovení § § 337 a násl. o náhradě škody, kterou svým zaviněným jednáním z nedbalosti způsobili družstvu, a nevztahuje se na ně ani ustanovení zák. č. 71/1958 Sb., nýbrž platí pro ně zákon č. 49/1959 Sb. (§ 40 - 46). Takový pracovník v tomto směru je tedy postaven na roveň družstevníku.

Z hlediska ustanovení § 40 - 46 cit. zák. je třeba především konstatovat, že náhrada škody, o níž jde, byla projednána na členské schůzi žalujícího JZD podle § 42 odst. 1 cit. zák. Členská schůze JZD určila náhradu škody částkou 600 Kčs a žalující JZD samo trvalo na tom, že žalovaný nemá platit více než 600 Kčs. To ovšem by znamenalo prominutí nebo snížení o částku vyšší než 500 Kčs. K takovému snížení by bylo třeba souhlasu okresního národního výboru ve smyslu § 42 odst. 1 věty první cit. zák. Tento orgán takový souhlas odepřel a trval na vyšší částce náhrady škody. JZD však své stanovisko nezměnilo, a to ani po upozornění soudu podle § 7 o. s. ř. v tom smyslu, že družstvo může žalobu rozšířit. Vzhledem k tomu, že žalující družstvo tak neučinilo, upozornil soud na věc orgán pověřený státním vedením družstev (ONV), a prokurátora, který tak učinil podle § 6 odst. 3 o. s. ř. (srov. směrnici pléna Nejvyššího soudu Pls 2/61, uveř. pod č. 64/61 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

O výši škody pak soud rozhodoval, aniž byl vázán rozhodnutím členské schůze v otázce určení výše náhrady škody, zejména pak v otázce snížení náhrady škody.

Podle § 41 odst. 1 cit. zákona je pracovník škodu způsobivší povinen nahradit družstvu skutečnou

škodu. Skutečná škoda podle výpovědi předsedy žalujícího JZD činí 13 979,44 Kčs. U žalovaného ovšem výše náhrady nesmí přesáhnout částku, rovnající se polovině jeho ročního příjmu (§ 41 odst. 2 cit. zákona). Při výpočtu náhrady škody se dopustil okresní soud pochybení, a to v postupu při propočtu polovičního ročního příjmu podle § 41 odst. 2 cit. zák.

Citované ustanovení zákona hovoří o polovině ročního příjmu z družstva. Podle názoru krajského soudu zákon tu vychází z předpokladu, že po celý rok před zjištěním škody odpovědný pracovník pracoval v podstatě za stejných předpokladů. Pokud ovšem žalovaný až do 31. 5. 1961 po celý rok byl učen v STS, nelze přihlédnout k jeho příjmům jako učeně a dlužno proto stanovit roční příjem jinak, a to pomocí úvahy (fikce). Za základ možno vzít výdělků žalovaného za dobu od 1. června do dne nehody, přihlédnout k výdělkům pozdějším, případně i výdělkům obdobně zařazených a kvalifikovaných pracovníků v rozhodném roce a podle toho pak za použití § 94 o. s. ř. volnou úvahou dospět k ročnímu příjmu, který by byl základem pro určení výše náhrady škody.

Krajský soud tu vycházel ze sdělení žalujícího JZD o tom, že žalovaný si vydělal za dobu skutečné práce v družstvu od 1. 6. do 31. 7. 1960 před způsobením předmětné škody v pracovních jednotkách přepočteno na peníze spolu s naturáliemi a premii 929,89 Kčs, tj. za 1 měsíc asi 465 Kčs. Při tom soud přihlédl k tomu, že šlo o začátečníka, současně však, že by jeho pracovní výkonnost v době před nehodou patrně nebyla vyšší, i kdyby byl pracoval po celý rok; dále k tomu, že jde také o práci sezónní a že uvedený výdělek se vztahoval na dva měsíce, kdy obvykle na Benešovsku ještě nejsou žně s jejich největší možností získání maximálního počtu pracovních jednotek; posléze přihlédl také k tomu, že přece jen šlo o člověka mladého, který mohl vyvinout značné pracovní úsilí. Na základě všech těchto okolností dospěl krajský soud volnou úvahou podle § 94 o. s. ř. k závěru, že roční příjem žalovaného v penězích pro tento účel je třeba stanovit částkou 5.000 Kčs. S tím v souladu je i to, že žalovaný podle potvrzení žalujícího JZD od 1. 8. do 31. 12. 1961 si vydělal na penězích po přepočtu pracovních jednotek celkem 2703,86 Kčs včetně naturálií a premii, i to, že v roce 1962 již jako zkušenější si vydělal 7.095,52 Kčs. Náhrada mu uložená, tudíž nemůže být podle výše citovaného ustanovení vyšší, než 2500 Kčs.

Krajský soud je však toho názoru, že v daném případě je nutno použít ustanovení § 41 odst. 4 zák. č. 49/1959 Sb. a určit výši náhrady škody částkou 1250 Kčs, tj. polovinou odpovědnostního limitu daného ustanovením § 41 odst. 3, cit. zákona.

V době nehody bylo totiž žalovanému 17 let. Jde o pracovníka, u kterého řidičský průkaz traktoristy až do 18 let byl omezen jen na polní práce. K jízdě mimo pole dostal příkaz od vedoucího skupiny. Jel tedy prakticky podle příkazu. Překročil tedy předpis, podle kterého byl oprávněn řídit traktor jen pro polní jízdy, nikoliv jediné o své újmě. Proto, i když jeho poměr k práci vyžadoval zlepšení, je třeba přihlédnout i ke stanovisku žalujícího družstva, které nepochybně dobře zná místní poměry i žalovaného samého. Žalovaný pochází z rodiny středního rolníka-družstevníka a kromě požadavku zlepšení pracovního výkonu nic podstatného proti němu zjištěno nebylo. Za těchto okolností nutno i míru zavinění z hlediska § 41 odst. 5 cit. zákona chápat tak, jak to vyjádřil i trestní rozsudek, jenž zdůvodnil obdobně výměru trestu na dolní hranici trestní sazby s krátkou zkušební dobou.

Všem těmto úvahám odpovídá stanovení náhrady škody částkou 1.250 Kčs.

Poněvadž žalovaný podle potvrzení žalujícího JZD zaplatil již 700 Kčs, zbývá k zaplacení ještě 550 Kčs. Nenapadenou částí rozsudku okresního soudu mu bylo uloženo zaplatit 100 Kčs, takže je třeba změnit rozsudek v napadené zamítavé části tak, že se mu ukládá zaplatit ještě 450 Kčs.